

LÄNSSTYRELSEN
ÖSTERGÖTLAND

Foto: Sjövik juni 2001, © Kurt Adolfsson

Beverandeplan för Natura 2000-området Sjövik SE0230136

Länsstyrelsen Östergötland

Natura 2000

Natura 2000 är ett ekologiskt nätverk av värdefulla naturområden inom EU. Syftet är att hejda utrotningen av djur och växter samt att hindra att deras livsmiljöer förstörs. Utpekandet av Natura 2000-områden bygger på krav som finns i EU:s fågeldirektiv och art- och habitatdirektiv. Alla medlemsländer ska peka ut områden dels för fåglar som anges i EU:s fågeldirektiv, dels för naturtyper och arter som anges i art- och habitatdirektivet. Genom utpekandet åtar sig länderna att bevara de utpekade värdena i områdena långsiktigt. Natura 2000-nätverket är en av hörnstenarna i EU:s arbete för att bevara biologisk mångfald. I fågeldirektivet och habitatdirektivet listas 170 naturtyper och cirka 900 växt- och djurarter som särskilt värdefulla. 90 av naturtyperna och drygt 100 av djur- och växtarterna i habitatdirektivets bilaga 1 och 2 finns i Sverige. Därtill häckar i vårt land regelbundet cirka 60 av de fåglar som listas i bilaga 1 i fågeldirektivet.

Bevarandeplaner

För varje Natura 2000-område ska Länsstyrelsen ta fram en beskrivning. Detta görs i särskilda bevarandeplaner, men beskrivningen kan också ingå i en skötselplan om området även är naturreservat. I planen finns en beskrivning av området med bevarandesyfte och bevarandemål för de naturtyper och arter som ska bevaras, och det ska framgå hur skyddet kan bidra till en gynnsam bevarandestatus för naturtyperna och arterna. Även hot mot Natura 2000-området och behov av bevarandeåtgärder, till exempel skydd eller skötsel, ska beskrivas. Bevarandeplanen underlättar förvaltningen av området och tillståndsprövningar enligt miljöbalken genom att den ger viktig information om området till bland annat markägare, myndigheter, exploatörer och naturvårdsförvaltare.

Bevarandeplanen utarbetas och fastställs av Länsstyrelsen, som även är ytterst ansvarig för att målsättningen med området uppfylls. Det gäller även för de bevarandeåtgärder och den naturvårdsskötsel som kan krävas för att bevara värdena, i den mån markägare eller andra brukare inte har möjligheten eller skyldigheten via andra lagar eller avtal att göra detta (till exempel miljöersättningar). Bevarandeplanen revideras när ny kunskap tillkommer eller när förutsättningar ändras - den är ett "levande dokument". Det gör det möjligt för alla att bidra med ny kunskap och synpunkter genom att kontakta Länsstyrelsen.

I bevarandeplanen redovisas gränser, naturtyper och arter enligt bästa tillgängliga kunskap. I de fall där ny kunskap har tillkommit, har Länsstyrelsen för avsikt att föreslå dessa ändringar till regeringen när nästa tillfälle ges. Framtida naturvårdsarbete kan komma att leda till ytterligare ny kunskap som i sin tur kan leda till behov av justeringar av Natura 2000-områdets gränser, naturtyper eller arter. Vid förvaltning och tillståndsprövning är det viktigt att utgå från de befintliga värdena, inte bara de regeringsgodkända, varför det är av vikt att bevarandeplanen redovisar dessa, även om de inte har hunnit bli regeringsgodkända ännu.

Bevarandeplanen är inte ett juridiskt bindande dokument. För formell reglering av till exempel skydd eller skötsel kan andra beslut behövas, till exempel skyddsbeslut för naturreservat. Reglerna enligt eventuella skyddsbeslut gäller parallellt med den tillståndsplikt som gäller i Natura 2000-områden.

Länsstyrelsen Östergötland

Tillståndsplikt och samråd

För att inte skada naturvärden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön eller utpekade arter i ett Natura 2000-område. Det kan även gälla åtgärder utanför Natura 2000-området, om de kan påverka miljön eller utpekade arter i området. Det är påverkan på de naturmiljöer och/eller arter som skyddas i området som är grunden för prövningen oavsett var källan till störningen ligger geografiskt. Detta regleras i miljöbalken (7 kap. 27–29 §§). Tillståndskravet aktualiseras när en verksamhet eller åtgärd kan påverka miljön i ett Natura 2000-område på ett betydande sätt, det vill säga när det finns risk för skada.

Då det kan vara svårt att avgöra vilka åtgärder som kan påverka naturvärdena i Natura 2000-området behöver man samråda med Länsstyrelsen före genomförandet. Vid skogsbruksåtgärder hålls dock samråd med Skogsstyrelsen istället. Mer information finns hos Länsstyrelsen, läs på webben eller kontakta en handläggare.

För verksamheter och åtgärder som direkt hänger samman med eller är nödvändiga för naturvårdsskötsel och naturvårdsförvaltning av ett Natura 2000-område, i syfte att långsiktigt bevara de naturtyper och/eller arter som skyddas, krävs inte tillstånd.

Innehåll

Området, Sjövik	5
8220 – Silikatbranter	10
9010 – Taiga.....	11
9070 – Trädklädd betesmark.....	12
9080 – Lövsumpskog.....	13
A104 – Järpe, <i>Bonasa bonasia</i>	14
A108 – Tjäder, <i>Tetrao urogallus</i>	15
A217 – Sparvuggla, <i>Glaucidium passerinum</i>	16
A223 – Päruggla, <i>Aegolius funereus</i>	17
A236 – Spillkråka, <i>Dryocopus martius</i>	18
Dokumentation	20
Kartor	21

Länsstyrelsen Östergötland

LÄNSSTYRELSEN
ÖSTERGÖTLAND

Bevarandeplan för Natura 2000 - området SE0230136 Sjövik

Kommun: Ydre

Områdets totala areal: 40,0 hektar

Markägarförhållande: Privat

Bevarandeplanen fastställd av Länsstyrelsen: 2018-12-19

Regeringsbeslut, historik:

Regeringen föreslår att området är av gemenskapsintresse (pSCI): 1997-01

Regeringen förklarar området som särskilt skyddsområde (SPA): 1996-01

Fastställts som ett område av gemenskapsintresse (SCI): 2005-01

Regeringen förklarar området som ett särskilt bevarandeområde (SAC): 2011-03

Naturtyper och arter som ska bevaras i området:

8220 – Silikatbranter	A104 – Järpe, <i>Bonasa bonasia</i>
9010 – *Taiga	A108 – Tjäder, <i>Tetrao urogallus</i>
9070 – Trädklädd betesmark	A217 – Sparvuggla, <i>Glaucidium passerinum</i>
9080 – *Lövsumpskog	A223 – Pärluggla, <i>Aegolius funereus</i>
	A236 – Spillkråka, <i>Dryocopus martius</i>

*) = Prioriterad art eller naturtyp i EU:s Natura 2000-bevarandearbete

Området

Bevarandesyfte

Det överordnade bevarandesyftet för Natura 2000-nätverket är att bidra till bevarandet av biologisk mångfald genom att bibehålla eller återskapa gynnsam bevarandestatus för de naturtyper och arter som omfattas av EU:s fågeldirektiv eller art- och habitatdirektiv. För det enskilda Natura 2000-området är det överordnade syftet att bevara eller återställa ett gynnsamt tillstånd för de naturtyper och arter som förekommer i området. I Sjövik har naturtyperna silikatbranter (8220), taiga (9010), nordlig ädellövskog (9020), trädklädd betesmark (9070) och lövsumpskog (9080), samt fåglarna järpe, pärluggla, spurvuggla, spillkråka och tjäder pekats ut.

Prioriterade bevarandevärden:

Syftet med Natura 2000-området Sjövik är att bevara och vidareutveckla naturvärden knutna till samtliga ingående naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet. I Sjövik är taiga (9010) prioriterad.

Motivering:

Taigan är ursprungsnaturtypen och är mycket viktig för att arter knutna till äldre barrträd ska överleva i Sjövik, samt är naturtypen viktig för utpekade fåglar.

Prioriterade åtgärder:

Prioriterade bevarandeåtgärder är att revidera skötselplanen och beslutet för naturreservatet. Stora delar av Natura 2000-området, men främst taiga, ska få utvecklas mot att bli en naturskog med stor andel död ved.

Beskrivning av området

Området ligger norr om Sjöviks gård vid Norra Vifjärden, Sommen. Området är mycket kuperat med bergiga höjdryggar omväxlande med dalgångar. Området domineras av gammal lövskog med dominans av asp, björk och al med inslag av ädla lövträd som ek och lind. På höjderna finns barrskog, framförallt tall. I den östra delen av området finns en svacka med sumpskog av klibbal, björk och asp.

I de blockrika sluttningarna, särskilt i norra delen av området, dominerar aspen med en rik förekomst av grova träd, lågor och torrträd. Här finns också ek, gran, tall och rönn. I buskskiktet finns hassel. Skogen är olikåldrig och luckig och har betats till inte allt för länge sedan. I fältskiktet finns gott om blåsippor. Här finns också ett tätt buskskikt av hassel.

Längre mot väster finns bergsknallar som domineras av tallskog, några tallar är mycket gamla och det finns även en hel del torrträd. Runt bergen finns branter med almar och några gammelekar. Nedom branterna finns sumpskog av klibbal. I södra delen av området finns en höjd som täcks av yngre skog av asp, björk och enstaka ekar, tallar och granar. Hassel bildar buskskikt. Det mest intressanta i detta bestånd är en grupp gamla lindar i bergkullens nordostsida.

Vid en inventering av kryptogamer som utfördes 1993 klassades området med utgångspunkt från kryptogamfloran. Området konstaterades ha högt till mycket högt naturvärde. Här finns bl.a. rosa skärelav (*Schismatomma pericleum*, rödlistekategori NT), vit vedfingersvamp (*Lentaria epichnoa*, NT), gryinig filtlav (*Peltigera collina*, NT), blyertsav (*Buellia violaceofusca*, NT) och parknål (*Chaenotheca hispidula*, NT). Det är främst aspen i området som är av intresse från kryptogamsynpunkt. Aspen här är också av intresse från hackspettsynpunkt. I övrigt finns vissa värden knutna till enskilda träd eller trädgrupper av ek och lind. Området är rikt på naturliga refugmiljöer. Asp, tall och viss mån andra trädslag är värdefulla från evertebratsynpunkt.

Länsstyrelsen Östergötland

Den gamla skogen ger livsutrymme för vedlevande insekter som t.ex. större aspvedbock och kardinalbagge. I området finns det gott om vildsvin. Man kan knappast undgå att se spåren där de bökat efter maskar, rötter och ollon. I lövskogen finns nötväcka, spillkråka (*Dryocopus martius*, NT), mindre hackspett (*Dendrocopos minor*, NT) och entita. Sommens häckande storlommar och fiskgjusar visar sig ofta i anslutning till området. Bland mårddjuren förekommer grävling, ekorre och mård och bland klövdjuren finns älg och rådjur. Området är viktigt framförallt ur hackspettsynpunkt. Bland annat förekommer spillkråka och mindre hackspett. Den rika förekomsten av död ved och den stora variationen av småhabitat i området torde göra att insektslivet är rikt och med stor sannolikhet finns här många rödlistade arter.

Vad kan påverka området negativt

Naturtyps- och artspecifika hotbilder preciseras under respektive naturtyp och art.

Faktorer som kan påverka området negativt:

- Exploatering inom och utanför området.
- Avverkning, röjning, gallring, städning (ej i naturvårdssyfte) utgör hot genom att lämpliga strukturer förstörs eller tas bort. Även åtgärder i intilliggande området kan vara skadliga genom att de påverkar lokalklimatet i beståndet av intresse. Undantag kan finnas där åtgärden syftar till att utveckla något annat naturvärde.
- Produktionshöjande åtgärder i skogsbruket, exempelvis gödsling, markberedning, plantering och användandet av främmande trädslag.
- Markskador. Förutom den mekaniska skadan kan hydrologin påverkas och naturmiljön förändras (detta gäller större markskador).
- Invasion av gran och främmande trädslag (främst inom Natura 2000-området).
- Fragmentering. I den mindre skalan kan exempelvis skogsbilvägar leda till fragmentering av vissa organismers populationer, medan andra organismer påverkas negativt när skogsbestånden blir alltför isolerade i landskapet. På landskapsnivå utgör fragmentering ett betydande hot genom att sammanhängande områden med kontinuitetsskogar splittras upp genom avverkningar.
- Brist på dynamik (främst inom området). Arterna förekommer ofta bara i några få stadier i skogens utveckling. Om de dynamiska krafterna inte får verka kan det i landskapet uppstå brist på något av dessa stadier, med följd att de ingående arternas habitat försvinner. Detta gäller särskilt brand som verkar över stora ytor, men andra viktiga dynamiska krafter är översvämning, vind och angrepp av insekter och svamp. Systempåverkande arter.
- Skötsel som avlägsnar småbiotoper, kantzoner och mosaikmiljöer och skapar skarpa gränser mellan olika markslag påverkar naturtypen negativt.
- Vildsvin har tidigare bökat upp delar av området. Vilken effekt som bökande vildsvin har på floran i längden, om de återkommer år till år, finns det mycket liten kunskap. Enstaka bök kan ha en positiv effekt på floran, då vissa frön kan få lättare att gro. Den återkommande uppbökningen kan dock ha negativa effekter, då rötterna på fleråriga växter och träd kan ta skada.

Områdets bevarandeåtgärder

Artspecifika bevarandeåtgärder finns under respektive art.

Tabell 1: En generell sammanställning av bevarandeåtgärder omnämnda i den aktuella bevarandeplanen.

Bevarandeåtgärd	När	Var	Prioritet
Revidera beslut och skötselplan för naturreservat	Inom 5 år		1
Bete eller betesefterliknande åtgärder	Snarast efter revidering av beslut/skötselplan	Trädklädd betesmark (9070)	1

Länsstyrelsen Östergötland

Frihugga spärrgreniga träd	Snarast efter revidering av beslut/skötselplan	Trädklädd betesmark (9070)	1
Röjning av igenväxning på forn- och kulturlämningar	Vid behov	Forn- och kulturlämningar	2
Utredning om utökning av Natura 2000-området	Inom 10–15 år	Delar som endast är naturreservat	2

Reglering av skydd och skötsel:

Skydd och till viss del skötsel är reglerat i naturreservatets skötselplan (Sjöviks naturreservat, fastställd 1996) och beslut (1996).

Eftersom skogsbruksåtgärder är förbjudna enligt reservatsbeslutet så bör det inte bli aktuellt med samråd med Länsstyrelsen angående skogsbruksåtgärder inom Natura 2000-området. Eventuellt kan andra åtgärder, som anläggning för friluftsliv eller åtgärder vid anläggning kräva samråd om åtgärderna riskerar att skada utpekade naturvärden i Natura 2000.

För åtgärder (som påverkar naturmiljön negativt inom Natura 2000-området) utanför Sjövik eller i direkt anslutning till Sjövik, gäller inte naturreservatsföreskrifterna. Då träder Natura 2000-lagstiftningen in. Verksamheter som påverkar naturmiljön negativt inom Natura 2000-områden kräver samråd med Länsstyrelsen enligt 12 kap. 6 § MB. Vid samråd som rör skogsbruksåtgärder i skog kontaktas Skogsstyrelsen.

Markavvattning är åtgärder som utförs för att avvattna mark, för att sänka eller tappa ur ett vattenområde eller för att skydda mot vatten om åtgärderna syftar till att varaktigt öka en fastighets lämplighet för något visst ändamål. Markavvattning kräver alltid tillstånd (11 kap. 13 § MB). I Östergötland är det dessutom förbjudet att avvattna mark vilket medför att man även behöver söka en dispens från det generella markavvattningsförbudet. Ansökan om dispens och tillstånd till markavvattning prövas i normalfallet av Länsstyrelsen.

Strandskyddets syfte är att bevara allmänhetens tillgänglighet samt växt- och djurlivet vid stränderna. Strandskyddet gäller vid hav, sjöar och vattendrag enligt 7 kap. 13 § i MB. Det generella strandskyddet omfattar land och vattenområden 100 meter från strandlinjen vid normalt vattenstånd. Det är inte tillåtet att göra något som försämrar livsvillkoren för växter och djur eller begränsar allmänhetens tillträde till det strandskyddade området. Under vissa förutsättningar och i vissa fall kan dispens ges för en åtgärd som strider mot förbudet i strandskyddslagstiftningen.

Bevarandeplanen beskriver inte områdets forn- och kulturlämningar, utan dessa ingår i skötselplanen för naturreservatet. Alla fornlämningar skyddas enligt kulturmiljölagen (1988:950). Enligt 2 kap. 6 § kulturmiljölagen är det förbjudet att utan tillstånd "rubba, ta bort, gräva ut, täcka över eller genom bebyggelse, plantering eller på annat sätt ändra eller skada en fornlämning". Hänsyn till forn- och kulturlämningar ska därmed tas vid åtgärder som görs för att bevara naturvärdena kopplade till Natura 2000.

Ingen ytterligare reglering av skydd bedöms nödvändig för att uppnå bevarandemålen inom reservatsdelen. Skötselplanen behöver dock uppdateras för att skötseln av området ska uppfylla bevarandemålen för naturtyperna i bevarandeplanen.

För att stärka naturvärdena inom områdena samt bidra till ett mindre intensivt skogsbruk kring Natura 2000-områdena bör myndigheterna (främst Skogsstyrelsen) informera om och främja användandet av gröna skogsbruksplaner, hyggesfritt skogsbruk, skogscertifiering eller frivilliga avsättningar i angränsande marker.

Länsstyrelsen Östergötland

Järpen, tjädern, sparvugglan och pärlugglan är alla fredade (3 § i jaktlagen (1987:259)). Fredningen gäller även arternas ägg och bon. Tjädern och järpen får jagas på de tider som anges i bilaga 1 till jaktförordningen (1987:905). Enligt 1 a § Artskyddsförordningen är det förbjudet att avsiktligt störa fåglarna, särskilt under deras parnings-, uppfödning-, övervintrings- och flyttperioder. Det är även förbjudet att skada eller förstöra djurens fortplantningsområden eller viloplatser. Artskyddsförordningen (1998:179) förbjuder import, export och försäljning av levande och döda exemplar av järpe som är olagligt fångade eller olagligt dödade i Sverige. Där förbjuds också förvaringen av levande exemplar. Tjädern, sparvugglan och pärlugglan är upptagen i bilaga 2 (strikt skyddade djurarter) och järpen i bilaga 3 (skyddade djurarter) i Bernkonventionen (konvention om skydd av europeiska vilda djur och växter samt deras naturliga miljö). Sparvugglan och pärlugglan tillhör Statens vilt (33 § jaktförordningen (1987:905)). Exemplar som omhändertas eller påträffas döda eller dödas tillfaller Staten.

Bevarandeåtgärder:

För mer ingående och specifika bevarandeåtgärder se skötselplanen för Sjövik naturreservat. Nedan finns de övergripande åtgärderna som behövs i området.

Taigan och lövsumpskogen ska få utvecklas mot att bli en naturskog med stor andel död ved.

En inventering av fågelfaunan i området vore positivt för att fastställa bevarandetillstånd för utpekade arter.

Skötselplanen behöver uppdateras utifrån ny naturtypsindelning och precisera behovet av skötsel på dessa delytor, samt så att framtida planerade åtgärder blir tillåtna. Det rör ytor som omklassats till trädklädd betesmark, silikatbranter och lövsumpskog. En översyn av skötselplanen bör ske inom 5 år. I samband med detta kan skötselplan och bevarandeplan med fördel slås samman, så att skötselplanen även innehåller de obligatoriska delarna för en bevarandeplan.

Följande bevarandeåtgärder kan göras först efter att skötselplanen och beslutet reviderats:

Efter att skötselplanen och beslutet revideras kan bete eller betesefterliknande åtgärder påbörjas i den del som klassas som trädklädd betesmark (9070). För att betesdjur ska kunna hållas i området behövs stängsel sättas upp. Skadlig förnaansamling, igenväxning och antropogen näringstillförsel (inklusive tillskottsutfodring av betesdjur) får inte förekomma annat än i mycket begränsad utsträckning. Igenväxning behöver hållas efter kontinuerligt genom röjning. Även kulturhistoriska spår, stensättningar, stenmurar, rösen med mera ska hållas öppna och fria från träd och buskar.

Vid restaureringsinsatser lämnas 20 % av grenar, ris och stockar för att tillgodose en viss mängd död ved. Om möjligt kan även högstubbar skapas, passande träd kan hamlas och att ringbarkning tillämpas istället för avverkning av vissa träd.

Mängden lämpliga hålträd bör om möjligt ökas såväl lokalt som på landskapsnivå. Gamla ihåliga träd, liksom högstubbar, lågor och större nedfallna grenar lämnas intakta. Grova träd med håligheter behöver stå ljusöppet. Grova träd som står skuggigt bör därför frihuggas. Undantaget är om det är andra jätteträd eller viktiga framtidsträd som står tätt inpå varandra. Yngre och medelålders ekar, lindar och lönnar bör väljas ut och skötas så att de i framtiden utvecklas till ihåliga jätteträd. För att de yngre träden ska kunna utvecklas rätt behöver de frihuggas så att de står ljusöppet och på så sätt blir spärrgreniga i formen. I en stor del av ekhagarna står träden för tätt. Detta arbete bör ske kontinuerligt vid behov.

All stående död ved samt grövre trädgrenar och stammar som faller till marken ska lämnas kvar inom Natura 2000-området. Om de faller på ett ur brukningsmässigt dåligt ställe, på forn- och kulturlämningar, försvårar betesmöjligheten för djuren eller på delar med artrik flora kan de flyttas till annan del av hagarna.

Länsstyrelsen Östergötland

Bevarandestatus och bevarandetillstånd

Bevarandestatus beskriver läget för naturtyperna i landet som helhet, medan *bevarandetillståndet* beskriver aktuellt läge inom Natura 2000-området. Dessa beskrivs närmare under respektive naturtyp och art längre fram i planen. Här redovisas en sammanställning av bevarandetillståndet inom området.

Tabell 2: Naturtypsareal och förekomst av Natura 2000-arter (ej fåglar) inom Natura 2000-området. **Blå färg** innebär en förändring av art- eller arealförekomst jämfört med regeringsgodkända uppgifter angivna inom parentes. Länsstyrelsen kommer att föreslå förändringarna vid lämpligt tillfälle. *) = Prioriterad art eller naturtyp i EU:s Natura 2000-bevarandearbete. Prioriteringen kan skilja sig från prioriteringen i det specifika området.

Naturtyp/art	Hektar/Förekomst	Bevarandetillstånd	Sida
8220 - Silikatbranter	0,3 (0,0)	Tillfredsställande	10
9010 - *Taiga	34,4 (40,0)	Tillfredsställande	11
9070 - Trädklädd betesmark	2,1 (0,0)	Okänt	12
9080 - *Lövsumpskog	2,9 (0,0)	Tillfredsställande	13
A104 - Järpe (<i>Bonasa bonasia</i>)	X	Tillfredsställande	14
A108 - Tjäder (<i>Tetrao urogallus</i>)	X	Tillfredsställande	15
A217 - Sparvuggla (<i>Glaucidium passerinum</i>)	X	Tillfredsställande	16
A223 - Pärlluggla (<i>Aegolius funereus</i>)	X	Tillfredsställande	18
A236 - Spillkråka (<i>Dryocopus martius</i>)	X	Gynnsamt	19
Total areal	39,7		

Uppföljning

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs. Uppföljningen ska ske enligt de manualer för skyddade områden som har tagits fram av Naturvårdsverket samt Havs- och vattenmyndigheten. Mätbara mål, så kallade målindikatorer, ska registreras i databasen SkötselDOS. Dessa målindikatorer följs sedan upp.

Målsättningen är att kunna se om de bevarandemål som satts upp i bevarandeplaner och skötselplaner uppfylls, att skötseln fungerar och att Natura 2000-naturtyperna och arterna har gynnsamt tillstånd.

8220 – Silikatbranter

Nuvarande arealen 0,3 ha är inte fastställd i regeringsbeslut

Förekomsten av naturtypen är inte fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Naturtypen utgörs av silikatrika klippor, med vegetation på stenhällar eller i sprickor. Naturtypen är spridd i Sverige och omfattar alla brant sluttande klippor med silikatrika bergarter, förutom klippor som påverkas av havet.

Berggrunden utgörs av svårvittrade och näringsfattiga graniter, gnejser och mesotrofa bergarter som till exempel kalkfattiga skiffrar. I representativa fall är branten högre än 5 meter, och består huvudsakligen av fast berggrund.

Vegetationen utgörs av kärlväxter i sprickor samt av lavar och mossor på de branta klippväggarna och under överhäng. Naturtypen är vanligen tämligen artfattig när det gäller kärlväxter. På klippställarna förekommer däremot rikligt med lavar framförallt av släktena *Parmelia*, *Umbilicaria*, *Rhizocarpon*, *Lecanora* och *Lecidea*, och i sprickorna växer ormbunkar, enstaka gräs och mossor. Inga eller enstaka träd förekommer och krontäckningen är alltid under 30 %.

Växtsamhällena varierar starkt med expositionsgrad och fuktighetsförhållanden. Förekomsten av sprickbildningar, översilade ytor och klippphyllor med tunt jordtäckte är viktiga faktorer för vegetationen. Branterna är ofta boplatser för rovfåglar.

Bevarandemål

Arealen av silikatbranter (8220) ska inte minska från 0,3 hektar i Sjövik. Naturtypen ska vara öppen med enstaka eller ingen förekomst av träd. Typiska och karaktäristiska arter ska finnas inom kärlväxter (till exempel bräken) och lavar ska föryngra sig. Naturliga strukturer och processer ska förekomma i sådan omfattning att typiska och karaktäristiska arter som är beroende av dessa kan fortleva långsiktigt i området.

Naturtypens hydrologi ska vara ostörd och hydromorfologiska strukturer som är väl förknippade med naturtypen ska inte påverkas negativt av mänsklig verksamhet/aktivitet. Ingen igenväxningsvegetation ska förekomma mer än i begränsad utsträckning och substrat i form av exponerade hällar ska finnas. Artsammansättningen och näringstillgången ska vara naturlig.

Vad kan påverka negativt

Faktorer som kan påverka naturtypen negativt:

- Bergtäkt vill utgöra ett hot både för strukturer, funktioner och artsammansättningen för naturtypen.
- För intensivt friluftsliv med slitage och störning som följd, särskilt bergs-klättring, vill kunna ha samma negativa påverkan som bergtäkt (se ovan).
- Klimatförändringar som leder till förändrad konkurrenssituation där vissa arter gynnas på bekostnad av andra, bland annat genom en utbredning av buskvegetation.

Bevarandestatus och bevarandetillstånd

Bevarandestatusen för naturtypen i Sverige är gynnsamt. Naturtypen utgörs av silikata bergtyper, nästa helt utan träd och med inget eller ett tunt marktäckte vilket gör att exploateringen av naturtypen låg. Idag är den totala förekomstarealen av naturtypen i hela landet 210 300 hektar med merparten av utbredningen i den alpina

Länsstyrelsen Östergötland

regionen. För naturtypen silikatbranter (8220) är förekomsten i boreal region (både inom och utanför Natura 2000-områden) 9 200 hektar i Sverige (2013).

Bevarandetillståndet för naturtypen i Natura 2000-området Sjövik anses som troligen tillfredsställande. Störningar från friluftslivet är troligen försumbart. I dagsläget finns inte heller något som indikerar en ökad igenväxning eller förändrad hydrologi.

9010 – Taiga

Nuvarande arealen 34,4 ha är inte fastställd i regeringsbeslut

Arealen 40,0 ha är fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Naturtypen förekommer främst i den boreala zonen på fuktiga näringsrika marker till torra och näringsfattiga. Trädskiktets krontäckningsgrad är normalt 30–100 % och utgörs av gran, tall, björk, asp, rönn och sälg, ibland även med inslag av andra inhemska arter. Naturtypen taiga innefattar även brandfält och stormfällningar som då kan innebära en lägre krontäckning. Naturtypen består av äldre naturskogsartade barrskogar samt naturliga successioner efter större störningar. Det kanske viktigaste elementet för naturtypen är den döda veden som hyser en lång rad vedlevande svampar och insekter, dessutom är veden födosöks- och boplatser för många fågelarter. Naturtypen delas vanligen in i flera olika undergrupper beroende på dominerande trädslag samt successionsstadier. Naturtypen i Sjövik består av undergruppen barrblandskog.

Bevarandemål

Arealen av taiga (9010) ska vara minst 34,4 hektar i Sjövik. Krontäckningen ska variera mellan tätare och glesare beskogad mark med ett olikåldrigt och flerskiktat trädskikt. Barrträd ska dominera naturtypen. Lövträd ska utgöra ett enstaka till måttligt inslag. Det ska finnas tämligen allmänt med grov och solbelyst död ved till exempel torrträd, hålträd, liggande stockar, halvdöda träd eller branddödade träd. Förekomsten av äldre träd ska vara måttlig till riklig och det ska finnas en föryngring av ovan nämnda arter.

Hela eller stora delar av naturtypen ska vara skogsbrandspåverkad, även andra omvälvande störningar så som insektsangrepp, stormfällning eller bete ska tillåtas påverka naturtypens dynamik och struktur. Andra småskaliga naturliga processer som trädens föryngring, åldrande och avdöende samt omkullfallna träd och luckbildning är positivt och ska förekomma inom området. Igenväxningsvegetation (till exempel gran) ska inte tillåtas dominera i fältskiktet. Typiska och karaktäristiska arter ska kunna fortleva långsiktigt i området och det ska finnas en art- och individrik förekomst av dessa arter inom insekter (till exempel skalbaggar), mossor (till exempel blåmossa), svampar (till exempel ostticka) och lavar. Bland fåglar är bland annat tjäder och spillkråka utpekade som typiska arter för naturtypen.

Bevarandestatus och bevarandetillstånd

Naturtypen (9010) förekommer i hela landet med tyngdpunkten av utbredningen i den boreala zonen. Marker som normalt brukas som produktionsskogar tillhör ofta naturtypen taiga och det är endast i de fjällnära regionerna som det finns kvar betydande områden med äldre skog i sena successionsstadier. Naturtypen taiga (9010) har en negativ utveckling eftersom skogsbruket i marker med höga naturvärden och fjällnära skog fortsätter, dessutom har intresset för biobränslen, skogsgödsling och skogsodling med främmande trädarter ökat under senare år. Samtidigt har hänsynen vid skogsavverkning ökat och arealen skyddad skog har utökats. År 2013 var förekomstarealen av taiga i den boreala regionen 1 330 000 hektar och för att naturtypen 9010 ska uppnå gynnsam bevarandestatus

Länsstyrelsen Östergötland

behövs det uppskattningsvis 3 500 000 hektar. Bevarandestatusen för naturtypen taiga (9010) är idag dålig i den boreala regionen och utvecklingen är övervägande negativ.

Bevarandetillståndet för taigan i Sjövik är tillfredsställande. Inget betydande skogsbruk har förekommit i modern tid och skogen befinner sig i ett sent successionsstadium. Det förekommer olika former av död ved, t.ex. torrakor och omkullfallna träd. Området hyser antagligen flertalet hotade arter i flera organismgrupper, t.ex. lavar och mossor. Småskaliga naturliga processer förekommer men storskaliga processer som skogsbrand har inte förekommit i området under lång tid.

9070 – Trädklädd betesmark

Nuvarande arealen 2,1 ha är inte fastställd i regeringsbeslut

Förekomsten av naturtypen är inte fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Trädklädda betesmarker är en naturtyp som kan delas in i två undergrupper: hagmarker med ett glest trädskikt av främst ek eller björk, samt skogsbete (betad skog) där barrträd ofta är dominerande. Gemensamt för dem är en lång trädkontinuitet och att marken har nyttjats till bete. De trädklädda hagmarkerna kan även ha en historia av slätterhäv. De trädklädda betesmarkerna i Solberga tillhör undergruppen hagmarker.

Det är viktigt att trädkontinuiteten inte bryts eller att beteshävden upphör. Krontäckningen ska för naturtypen generellt ligga över 30 %, men i skogsbeten och betade lundmiljöer är den ofta högre. Till trädklädda betesmarker är en mängd arter från olika organismgrupper knutna, främst hävdgynnade kärlväxter, svampar, lavar och insekter. Vidkroniga träd är hemvist för flera karaktärsarter av främst insekter, lavar, och mossor som måste ha ljus och värme. Fältskiktet behöver också ljus för att inte grässvålen ska luckras upp och karaktärsarterna utkonkurreras av skuggtåliga arter. Även grov död ved, främst i form av torrträd och hålträd, men även enskilda lågor i olika nedbrytningsstadier är värdefulla substrat för vedlevande insekter och epifyter. I de fall betad skog finns på kalkmark har den ofta en rik marksvampflora som är hävdgynnad. I naturtypen finns vanligen blommande buskar till exempel hagtorn, slån och nypon som är en viktig miljö för många fjärilar och andra insekter.

Bevarandemål

Arealen av trädklädda betesmarker (9070) ska totalt vara minst 2,1 hektar i Natura 2000-området Sjövik. Det ska finnas ett individ- och artrikt bestånd av typiska och karaktäristiska kärlväxter (till exempel ängsvädd, blåsuga och darrgräs) och lavar.

Krontäckningen i hagmarken ska variera mellan glest till halvsluten. Trädskiktet ska vara olikåldrigt och flerskiktat samt att ädellövträd ska dominera naturtypen. Andra viktiga trädarter som tillsammans ska utgöra ett måttligt till påtagligt inslag i betesmarken är tall, björk, asp, vildapel, rönn, sälg och al. Det ska finnas tämligen allmän förekomst av grov och solbelyst död ved till exempel torrträd, hålträd, liggande stockar, även enstaka rishögar är positivt och kan sparas. Det ska även finnas ett artrikt buskskikt med minst ett måttligt inslag av hassel och rosenväxter. Förekomsten av äldre träd och buskar ska vara allmän till riklig och det ska finnas en förnygring av ovan nämnda arter. Artsammansättningen ska vara naturlig.

Skadlig förnaansamling, igenväxning och antropogen näringstillförsel (inklusive tillskottsutfodring av betesdjur) får inte förekomma annat än i mycket begränsad utsträckning.

Länsstyrelsen Östergötland

Vad kan påverka negativt

Faktorer som kan påverka naturtypen negativt utöver de generella hoten:

- Utebliven eller olämplig skötsel av hävdade objekt.
- Utebliven röjning av igenväxningsvegetation och minskat eller upphört bete (eller betesefterliknande åtgärder) leder på sikt till igenväxning av buskar och träd och utarmning av den hävdgynnade och ljuskrävande flora och fauna.
- Överbete. Alltför intensivt betestryck påverkar naturtypen negativt.

Bevarandestatus och bevarandetillstånd

Små jordbruksföretag slås ihop eller läggs ned och urbaniseringen fortsätter vilket gör att små eller svårbrukade marker som ofta hyser den största mångfalden tas ur bruk och växer eller planteras igen med skog. Eftersom gräsmarker minskar i utbredning har också flertalet av gräsmarksnaturtyperna och deras typiska arter en fortgående negativ utveckling. För naturtypen trädklädd betesmark (9070) är förekomstarealen i boreal region idag 67 600 hektar och bevarandestatusen är dålig. För att uppnå en gynnsam bevarandestatus i samma region har ArtDatabanken (2013) uppskattat att det behövs minst 300 000 hektar av naturtypen.

Bevarandetillståndet för naturtypen är okänt. Området betas inte (år 2018) men planer på att införa bete finns. Skulle bete införas och trädsiktet eventuellt tunnas ut något genom huggning kommer naturtypen på sikt att få ett gott bevarandetillstånd.

9080 – Lövsumpskog

Nuvarande arealen 2,9 ha är inte fastställd i regeringsbeslut

Förekomsten av naturtypen är inte fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Naturtypen förekommer på fuktig och näringsrik mark. Det finns en påverkan från högt grundvatten och översvämning sker normalt årligen. Naturtypen finns på mineraljord, tunna torvtäcken och i vissa fall även på torvmark av lövkärrstorp eller vasstorp. Trädsiktets krontäckningsgrad är vanligen mellan 50–100 %. I södra och mellersta delarna av landet utgörs trädsiktet ofta av al. Gran och videarter kan ofta förekomma i både träd- och busksikt.

I denna naturtyp finner man ofta en stor variation vad gäller trädslag, artstock och struktur. Denna variation kan härröra från tidigare markanvändning, naturgivna förutsättningar eller den aktiva dynamiken i bestånden. I sitt mest utvecklade stadium kännetecknas naturtypen av ett stort inslag av gamla träd och död ved. Som ett resultat av tidigare markanvändning, naturliga störningar eller andra åtgärder kan skogen befinna sig i ett yngre successionsstadium med stort inslag av yngre träd.

Naturtypen består av en fuktig till blöt skog som till vissa delar liknar svämlövskogen, men till skillnad från dessa karakteriseras fältsiktet av typiska sumpväxter beroende på det mer eller mindre permanent höga vattenståndet. Övergången mot björkkädd, skogbevuxen myr kan vara diffus, men generellt är torvtäcket i lövsumpskogen tunt och består då av lövkärrs- och vasstorp. Till följd av den fuktiga marken står träden ofta på socklar, särskilt i äldre skog. Tuvbildningen kan vara stark, och vegetationen därför varierande med ris på tuvorna och avsaknad av vegetation i de blötaste delarna. I djup skugga blir fältsiktet glest. Lövsumpskogarna har sin tyngdpunkt i södra delen av landet och förekommer främst i boreal och kontinental region.

Länsstyrelsen Östergötland

Bevarandemål

Arealen av lövsumpskog (9080) ska vara minst 2,9 hektar i Sjövik. Krontäckningen ska variera mellan tätare och glesare beskogad mark med ett olikåldrigt och flerskiktat trädsikt. Trädarten klibbal ska dominera naturtypen samt minst ett måttligt inslag av andra trädarter till exempel gran, björk och vide. Det ska minst finnas allmänt till rikligt med död ved till exempel stående stammar, hålträd, liggande stockar och halvdöda träd. Förekomsten av äldre träd ska vara måttlig till riklig och det ska finnas en föryngring av ovan nämnda arter.

Naturtypen ska inte påverkas av dräneringsåtgärder och ha en naturlig hydrologi. Omvälvande störningar som insektsangrepp, stormfällning eller bete kan påverka naturtypens dynamik och struktur. Andra småskaliga naturliga processer som trädens föryngring, åldrande och döende samt omkullfallna träd och luckbildning är positivt och ska förekomma inom naturtypen.

Typiska och karaktäristiska arter ska kunna fortleva långsiktigt i området och det ska finnas en art- och individrik förekomst av dessa arter inom kärlväxter (till exempel skärmstarr) och mossor (till exempel blåmossa). Igenväxningsvegetation av invasiva arter (till exempel gran) ska inte tillåtas dominera i naturtypen. Artsammansättningen och näringstillgången ska vara naturlig.

Vad kan påverka negativt

Faktorer som kan påverka naturtypen negativt utöver de generella hoten:

- Störd hydrologi genom t.ex. dikning är särskilt allvarlig då naturtypen i hög grad får sin karaktär av det mer eller mindre permanent höga vattenståndet.
- Klimatförändring som orsakar den pågående trenden med torrare somrar och mindre snörika vintrar i östra Götaland. Sjunkande grundvattennivåer riskerar att göra våtmarksområden torrare på sikt, och att därmed även torka ut lövsumpskogen.

Bevarandestatus och bevarandetillstånd

Sumpskogarna förekommer ofta insprängt bland andra skogstyper. Då är de dessutom ett viktigt inslag som väsentligt höjer ett områdes naturvärde. Med tanke på den historiska förlusten av naturskogar, så kan man anta att även opåverkade lövsumpskogar minskat avsevärt. År 2013 fanns det uppskattningsvis 20 700 hektar av naturtypen i den boreala regionen i Sverige, men att det för god bevarandestatus behövs minst 42 000 hektar. Största hotet är fortfarande ett storskaligt skogsbruk. Dagens sumpskogar bör bevaras med ökad naturvårdshänsyn inom skogsbruket.

Bevarandetillståndet för naturtypen i Sjövik anses som troligen tillfredsställande. Detta eftersom skogen som helhet befinner sig i relativt sent successionsstadium samt att hydrologin endast är något människopåverkad. Positiva faktorer är att tillgången på död ved bitvis är god.

A104 – Järpe, *Bonasa bonasia*

Artens förekomst i området är fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Järpen trivs i tät blandskog med föryngring av främst gran och med inblandning av al, björk och asp. Hög markfuktighet och förekomst av surdråg, alkärr och bäckar gynnar arten. Lövträdsandelen i området behöver normalt vara över 10 % för att det ska vara attraktivt för järpen.

Länsstyrelsen Östergötland

En viktig och begränsad vinterfödoresurs är alknoppar, alhängen samt björknoppar. I omedelbar anknytning till födan krävs dessutom skydd i form av tätare granpartier. Järpen är mycket stationär året om inom sitt revir (25 till 50 hektar). När ett par har etablerat sig på en plats stannar de där så länge biotopen är intakt. Liksom hos övriga skogshöns är god tillgång på insekter mycket viktig för kycklingarnas överlevnad.

Järpen är en mycket stationär stannfågel som håller sig inom sitt revir. Ungfåglar sprider sig dock endast upp till några kilometer från hemmaområdet.

Bevarandemål

Målsättningen nationellt bör vara att bevara en livskraftig population om minst 150 000 par och att arten ej försvinner från något av de län där den finns idag.

Målsättningen för järpen i Sjövik är att det årligen ska vara en del av ett järperevir och att det regelbundet (gärna årligen) sker förnygring i reviren. Därför behöver det finnas god tillgång på föda och lämpliga häckningsmiljöer (skog med större inslag av al, björk och asp) av tillräcklig storlek.

Vad kan påverka negativt

Faktorer som kan påverka arten negativt utöver den generella hotbilden:

- Fragmentering och monokultivering av naturskogar. Avsaknad av lämpliga skogsbestånd av tillräcklig storlek missgynnar och försvårar järpens spridning.
- Markavvattning.

Bevarandeåtgärder

Artspecifika åtgärder utöver de generella bevarandeåtgärderna för området:

- Tätare barrskogsavsnitt i anslutning till surdråg, alkärr och liknande behöver lämnas intakta och får inte dräneras. Endast i områden större än 25 hektar och med en lövträdsandel (främst björk och al) överstigande 10 % finns förutsättningar för järpen att etablera sig. Gallring bör inte ske i barrskog som ansluter till alkärr och andra lövträdsrika partier.

Bevarandestatus och bevarandetillstånd

Den svenska populationen har uppskattats till drygt 100 000 par (2001). Järpen häckar i hela landet utom på Gotland och Öland. Den svenska populationen beräknas utgöra cirka 17 % av den europeiska populationen utanför Ryssland.

Bevarandetillståndet för järpen i Sjövik Natura 2000-område med omnejd anses som tillfredsställande. Inom Natura 2000-området uppskattas beståndet till 1 par och att häckning sker regelbundet.

A108 – Tjäder, *Tetrao urogallus*

Artens förekomst i området är fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Tjädern kräver större sammanhängande skogsområden för att den skall finnas i livskraftiga bestånd. I dessa måste ett flertal villkor vara uppfyllda. Således kräver arten vintertid förekomst av äldre successionsfaser av talldominerade skogar (äter tallbarr och tallskott), medan den sommartid påträffas i mycket varierande marker, allt från gammal bärrik skog (bl.a. är blåbärsris viktigt) som till nyupptagna hyggen. Förekomsten av våtmarker är en

Länsstyrelsen Östergötland

mycket betydelsefull faktor, då hönan under den tidiga våren till stor del livnär sig på späda skott av tuvull. Tillgången på proteinrika blad, blommor och frön bestämmer till stor del hönans möjlighet att producera ägg. Våtmarker är dessutom en viktig biotop för kycklingarna, som under de första levnadsveckorna livnär sig på insekter.

Sammanfattningsvis kan sägas att tjädern kräver stora sammanhängande skogsområden som innehåller en stor variation ifråga om successionsstadier och våtmarker (sumpskog, kärr och myr). Dessutom är arten starkt traditionsbunden till speciella lekplatser. Tjädern är en stannfågel. Arten rör sig normalt inom ett område i storleksordningen 2 500 hektar.

Bevarandemål

Målsättningen är att bevara livskraftiga bestånd i samtliga svenska län/landskap (utom Gotland) och att den totala svenska stammen inom en rimlig framtid uppgår till minst 150 000 par.

Tjädern ska förekomma i Natura 2000-området och området ska ingå i minst ett tjäderrevir med regelbunden förnyring. Det är därför viktigt att äldre grandominerade skogar och våtmarker bevaras.

Vad kan påverka negativt

Totalt sett i Sverige finns inte något direkt hot mot artens fortlevnad. Tjädern har emellertid starkt missgynnats av det storskaliga skogsbruket, särskilt i södra och mellersta Sverige där betydande populationsnedgångar konstaterats. Det allvarligaste hotet i skogsbrukslandskapet är de förändringar som skett och fortfarande sker på landskapsnivå, till exempel fragmentering och tillkomsten av stora arealer med monokulturer av tall och gran som aldrig tillåts bli biologiskt mogna.

Bevarandeåtgärder

Artspecifika åtgärder utöver de generella bevarandeåtgärderna för området:

- Tjäderspelpplatser bör i möjligaste mån lämnas orörda. Om avverkning trots det måste genomföras är det angeläget att man lämnar kilar av äldre skog in mot lekens centrala delar.

Bevarandestatus och bevarandetillstånd

Den svenska populationen har uppskattats till 84 000–110 000 par (1990-talets mitt). Tjädern häckar i samtliga län utom Gotland. På Gotland har inplanteringsförsök gjorts. På norra Öland försvann de sista tjädrarna under 1980-talet. Starka minskningar har under de senaste 30 åren registrerats i Götaland och Svealand och även lokalt i Norrland.

Bevarandetillståndet för tjäder i Sjövik Natura 2000-område med omnejd anses som tillfredsställande då det ingår i minst ett tjäderrevir. Inom Natura 2000-området sker häckning regelbundet.

A217 – Sparvuggla, *Glaucidium passerinum*

Artens förekomst i området är fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Tillgång på lämpliga boplatser i form av gamla bohål från större hackspett eller tretåig hackspett. Den optimala häckningsmiljön är gammal, flerskiktad grandominerad blandskog med rik förekomst av grova lövträd (främst asp, björk och al). Sparvugglan är dock flexibel i sitt val av häckningsplats och förekommer likaväl i naturskogsbestånd

Länsstyrelsen Östergötland

som i områden med en blandning av rena produktionsbestånd och hyggen, så länge lämpliga boträd finns att tillgå. I södra Sverige hittar man den ofta på gammal, igenväxande inägomark där den häckar i bestånd av äldre asp. Tillgång på lämplig föda i form av gnagare och småfåglar. Sparvugglan är i huvudsak en stannfågel. Vissa vintrar sker mer omfattande rörelser söderut. Arten jagar över arealer i storleksordningen 150 hektar.

Bevarandemål

Målsättningen bör vara att det skall finnas förutsättningar för ett häckande bestånd av sparvuggla i hela landet nedanför fjällkedjan. Sverige bör kunna hysa 20 000 par, varav huvuddelen i de södra och mellersta delarna av landet.

Arten ska fortleva och häcka med ett par i eller i närområdet.

Vad kan påverka negativt

Faktorer som kan påverka arten negativt utöver den generella hotbilden:

- Eftersom sparvugglan är mycket flexibel i sitt boplatssval är det av allt att döma förekomsten av lämpliga bohål som är den mest begränsande faktorn. Det är oerhört viktigt att alla hålträd sparas på föreskrivet sätt.

Bevarandestatus och bevarandetillstånd

Sparvugglan häckar i samtliga svenska landskap utom på Öland och Gotland. Arten är som vanligast i södra och mellersta Sveriges skogsbygder. Tätheterna avtar norrut och arten är sparsamt till sällsynt förekommande i det inre av Norrland. Det svenska beståndet har beräknats till mellan 12 000 och 16 000 par, vilket utgör bortemot hälften av det samlade europeiska beståndet. Huvuddelen av de europeiska sparvugglorna finns i de norra delarna (Norge, Sverige och Finland). Reliktbestånd finns i bergsskogar i Centraleuropa.

Artens beståndsutveckling är i princip helt okänd. Flera tecken tyder dock på att det skett en expansion söderut under den senare delen av 1900-talet.

BirdLife International (1994) listar sparvugglan som "Säker" i Europa, men menar att det är angeläget att Europa tar ett ansvar i artens bevarande.

Sparvuggla häckar troligtvis ett par årligen i eller i närområdet och ett flertal individer använder Sjövik som födosökslokal. Bevarandetillståndet för arten i området är tillfredsställande.

A223 – Pärluggla, *Aegolius funereus*

Artens förekomst i området är fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Arten behöver tillgång på lämplig föda i form av olika smågnagare, främst sork men även skogsmöss, näbbmöss och småfåglar. För god häckningsframgång krävs höga gnagartätheter. Tillgång på lämpliga häckningsplatser i form av trädhåligheter. Häckar helst i hål av spillkråka, men kan undantagsvis hålla till godo med naturliga håligheter och hål av gröngöling och större hackspett. Arten häckar dessutom gärna i holk. Bra bohål är en bristvara och hannarna försöker därför stanna året runt i häckningsreviret. Pärlugglan har svårt att komma åt sitt byte genom ett tjockt snötäcke, något som begränsar såväl artens utbredningsområde som chansen till vinteröverlevnad. Pärlugglan häckar med de största tätheterna i tät granskog. Även om den föredrar granskog, helst äldre sådan med små luckor

Länsstyrelsen Östergötland

och öppningar i form av stormfällan med mera, häckar den frekvent även i barr- och lövblandskogar innehållande tall, björk och asp.

I södra Sverige häckar den sällsynt men regelbundet i bokbackar, grövre aspbestånd på inägomark och i Bornholm i Danmark till och med i ren bokskog. I områden med dålig tillgång på lämpliga bohål accepterar den även ren tallskog. Ofta påträffas arten i gränsområden till hyggen och inägor samt kring större myrar, förmodligen därför att bytestillgången är högre i dessa marker än centralt inne i den täta skogen. Emellertid utsätter sig "kantugglorna" därmed samtidigt för en högre predationsrisk från andra ugglor som till exempel kattuggla. Arten jagar över arealer i storleksordningen 3 till 10 kvadratkilometer. Pärugglan är huvudsakligen stannfågel, men vissa år äger flyttningsrörelser rum i september till november.

Bevarandemål

Målsättningen är att det skall finnas förutsättningar för ett häckande bestånd av päruggla i hela landet nedanför fjällkedjan. Sverige bör kunna hysa 30 000 par, varav huvuddelen i Norrlands skogsland.

Målsättningen för Sjövik är att minst ett par i genomsnitt årligen häckar inom eller i närheten av Natura 2000-området. Därför behöver det finnas god tillgång på föda (gnagare och småfåglar) och lämpliga boträd (hålträd) i området.

Vad kan påverka negativt

Faktorer som kan påverka arten negativt utöver den generella hotbilden:

- Det absolut största hotet mot pärugglan utgörs av det moderna skogsbruket. Som andra hålhäckare är arten beroende av god tillgång på trädhåligheter, något som är vanligt i naturskogsbestånd men ytterligt sällsynt i dagens hårt brukade skog.
- Försämrad tillgång på byte i skogs- och mellanbygderna till följd av upphörande jordbruk och minskade arealer öppen mark.

Bevarandestatus och bevarandetillstånd

Pärugglan häckar i samtliga svenska län, dock ej på Öland. På Gotland häckar ett tiotal par. Beståndet är som starkast i större sammanhängande barrskogsområden och förekomsterna längs kusterna och på de stora slättområdena i södra och mellersta Sverige är svaga. Tätheterna avtar i det inre av Norrland, förmodligen främst på grund av klimatiska orsaker. I Sverige har arten minskat med upp till 40 % under de senaste 30 åren.

Pärugglan är nomadisk över stora delar av den norra barrskogsregionen. Detta gör att man bör vara försiktig med att uttala sig om beståndsförändringar i enskilda länder. Istället måste man försöka följa utvecklingen över stora sammanhängande arealer – Norge, Sverige, Finland och västra Ryssland utgör förmodligen en enhet. Det nordeuropeiska beståndet överstiger förmodligen 30 000 par även under dåliga år, under goda år kan det kanske handla om uppemot 100 000 par. Förutom i norra Europa finns små häckande bestånd i skogs- och bergstrakterna i Centraleuropa, totalt i storleksordningen drygt 10 000 par.

Bevarandetillståndet för arten i Sjövik anses vara tillfredsställande då det används som häckningslokal av minst ett par under goda päruggleår.

A236 – Spillkråka, *Dryocopus martius*

Artens förekomst i området är fastställd i regeringsbeslut

Länsstyrelsen Östergötland

Beskrivning

Tillgång på lämplig föda i form av vedlevande insekter och myror. Födosöker ofta lågt i träd, på stubbar m.m., gärna i rotrötad gran efter hästmyror.

Tillgång på lämpliga häckningsplatser, främst i form av grov asp, tall eller bok. I södra och mellersta Sverige råder ingen uttalad brist på lämpliga häckningsträd, däremot kan tillräckligt grova stammar saknas i stora delar av Norrland där skogsbruket är mera intensivt och tillväxten sämre. För att spillkråkan skall häcka måste stamdiametern i brösthöjd överstiga 30 centimeter för asp och 40 centimeter för tall. Medelåldern på utnyttjade tallar är i Småland 115 år, Uppland 170 år, Dalarna 187 år och i Gästrikland 239 år.

Spillkråkan är något av en nyckelart i boreala och nemoboreala skogsekosystem genom att den årligen producerar ett stort antal bohål lämpliga för större hålhäckande fåglar och däggdjur som inte själva förmår mejsla ut sitt bo.

Spillkråkan är en stannfågel som under sommarhalvåret i södra Sverige födosöker över arealer i storleksordningen 100–1 000 hektar. Vintertid rör sig arten över större områden. I Norrlands inland är artens hemområden troligen betydligt större än i södra Sverige.

Bevarandemål

Målsättningen är att det skall finnas ett häckande bestånd av spillkråka i hela landet nedanför fjällkedjan. Sverige bör kunna hysa minst 40 000 par, varav huvuddelen i de södra och mellersta delarna av landet.

Arten ska fortleva och häcka men ett par i eller i närområdet.

Vad kan påverka negativt

Faktorer som kan påverka arten negativt utöver den generella hotbilden:

- Det största hotet mot spillkråkan är skogsbruket och näringsens allt större krav på skogsråvara. Minskad lövandel, ökad granandel och mera homogena bestånd i södra och mellersta Sverige missgynnar arten.
- Minskad medelålder i bestånden i intensivt brukade trakter gör att tillgången på lämpliga boträd minskar.
- Eftersom spillkråkan i stor utsträckning livnär sig på hästmyror missgynnas den med största säkerhet av stubbrytning och GROT-uttag (GRenar Och Toppar).

Bevarandeåtgärder

Artspecifika åtgärder utöver de generella bevarandeåtgärderna för området:

- I Natura 2000-området är det viktigt att det finns god tillgång på grov asp och tall (stamdiameter, i brösthöjd, bör överstiga 30 centimeter för asp och 40 centimeter för tall). Aspar och sälgar samt sjuka och döende träd bör alltid sparas.

Bevarandestatus och bevarandetillstånd

Målsättningen är att det skall finnas ett häckande bestånd av spillkråka i hela landet nedanför fjällkedjan. Sverige bör kunna hysa minst 40 000 par, varav huvuddelen i de södra och mellersta delarna av landet.

Spillkråka häckar årligen med minst i eller i närområdet och ett flertal individer använder Sjövik som födosökslokal. Bevarandetillståndet för arten i området är gynnsamt.

Kartor

Kartor som visar områdets läge, yttergränser, naturtypernas utbredning, kända forn- och kulturlämningar, samt äldre ekonomiska kartor finns sist i planen.

Dokumentation

Webbsidor/databaser:

Artportalen, <https://www.artportalen.se>, (2018-06-26).

Länsstyrelsen Östergötland, <http://www.lansstyrelsen.se/ostergotland>, (2018-06-26).

Naturvårdsverket, <http://www.naturvardsverket.se/>, (2018-06-26).

Skyddad natur, <http://skyddadnatur.naturvardsverket.se/>, (2018-06-26).

Skogsstyrelsen, <https://skogskartan.skogsstyrelsen.se/skogskartan/>, (2018-06-26).

Ängs- och betesmarksinventeringen (TUVÅ), <http://www.jordbruksverket.se/>, (2018-06-26).

Riksantikvarieämbetets fornregister, <http://www.fmis.raa.se/cocoon/fornsok/search.html>, (2018-06-26).

Dokument:

Naturvårdsverkets vägledningsdokument för habitat och ArtDatabankens vägledningar för arter.

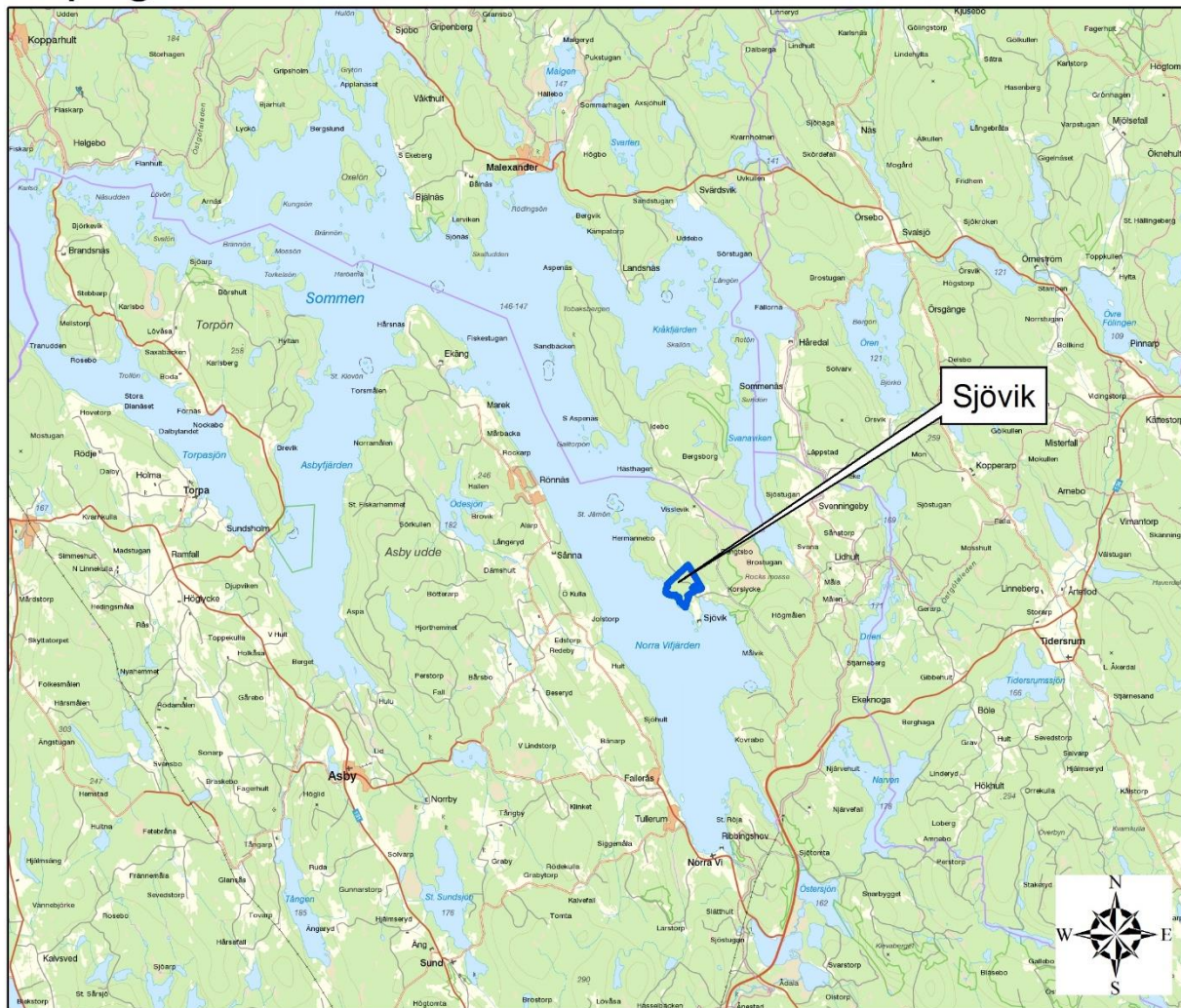
Wenche Eide (red.), Arter och naturtyper i habitatdirektivet - bevarandestatus i Sverige 2013, ArtDatabanken SLU, Uppsala, 2014.

Bevarandeplan för Sjövik Natura 2000-område, fastställd 2006-07-05.

Skötselplan för Sjöviks naturreservat, fastställd 1996.

Beslut om bildande av Sjöviks naturreservat, 1996-06-19.

Topografisk karta

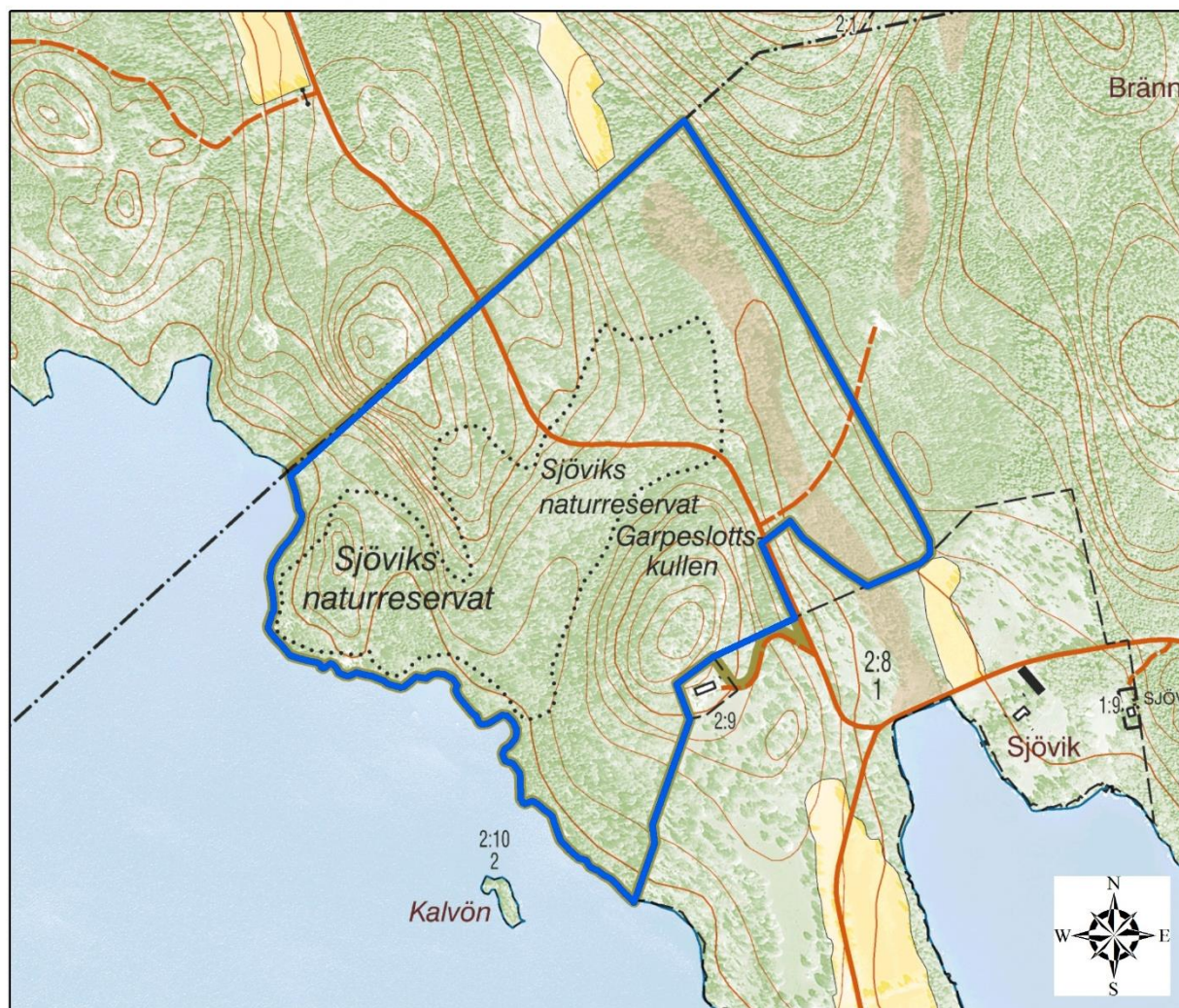
©Naturvårdsverket och ©Lantmäteriet Geodatasamverkan

0 1,5 3 6 9 12 15
Kilometer

 Natura 2000-området

Översiktskartan visar att Sjövik ligger på sydöstra stranden av Sommen.

Ekonomisk karta

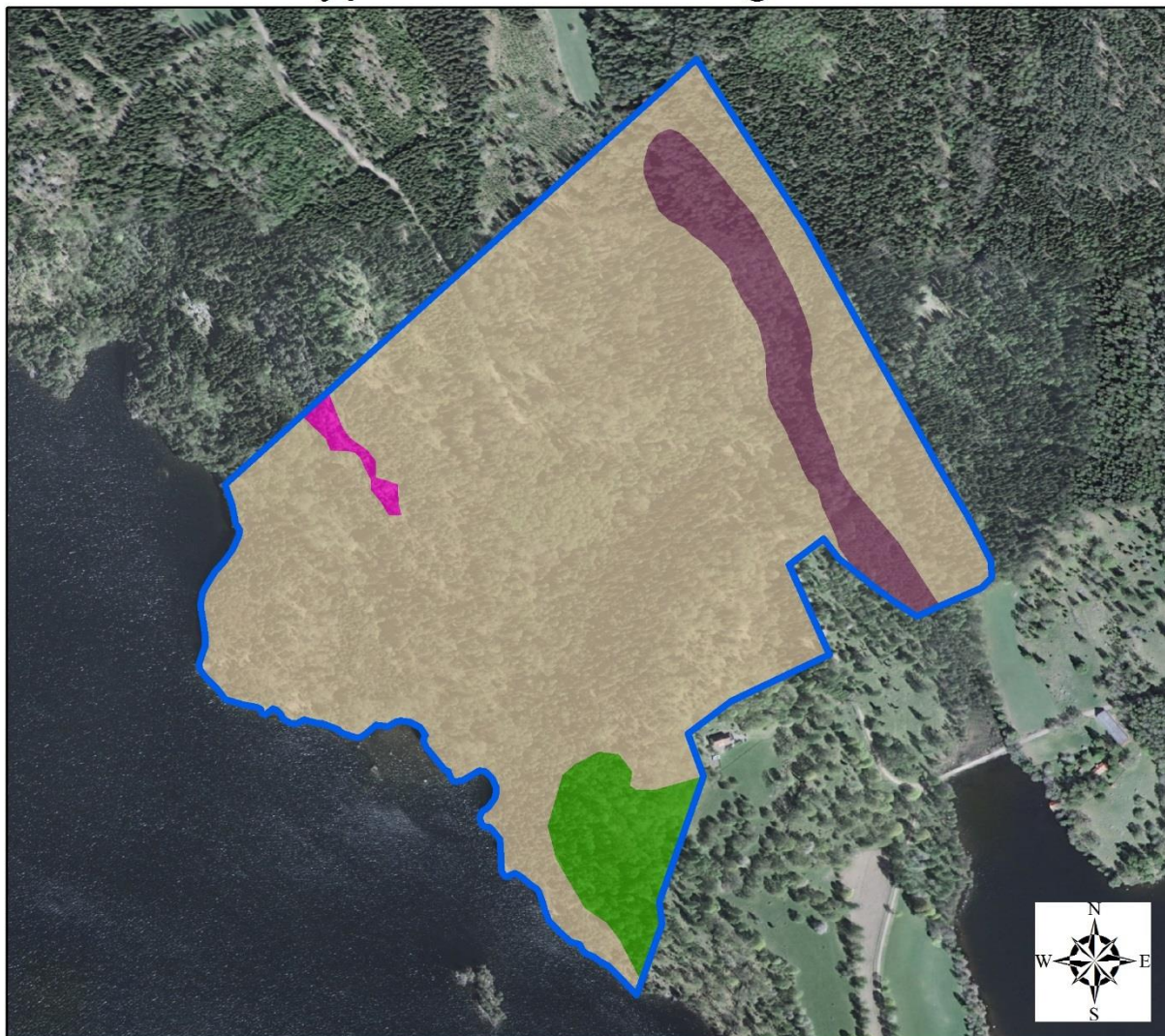
©Naturvårdsverket och ©Lantmäteriet Geodatasamverkan

0 100 200 400 600 800
Meter

 Natura 2000-området

Fastighetskartan visar yttergränserna för området.

Natura 2000-områdets avgränsningar och N2000-naturtypernas utbredning

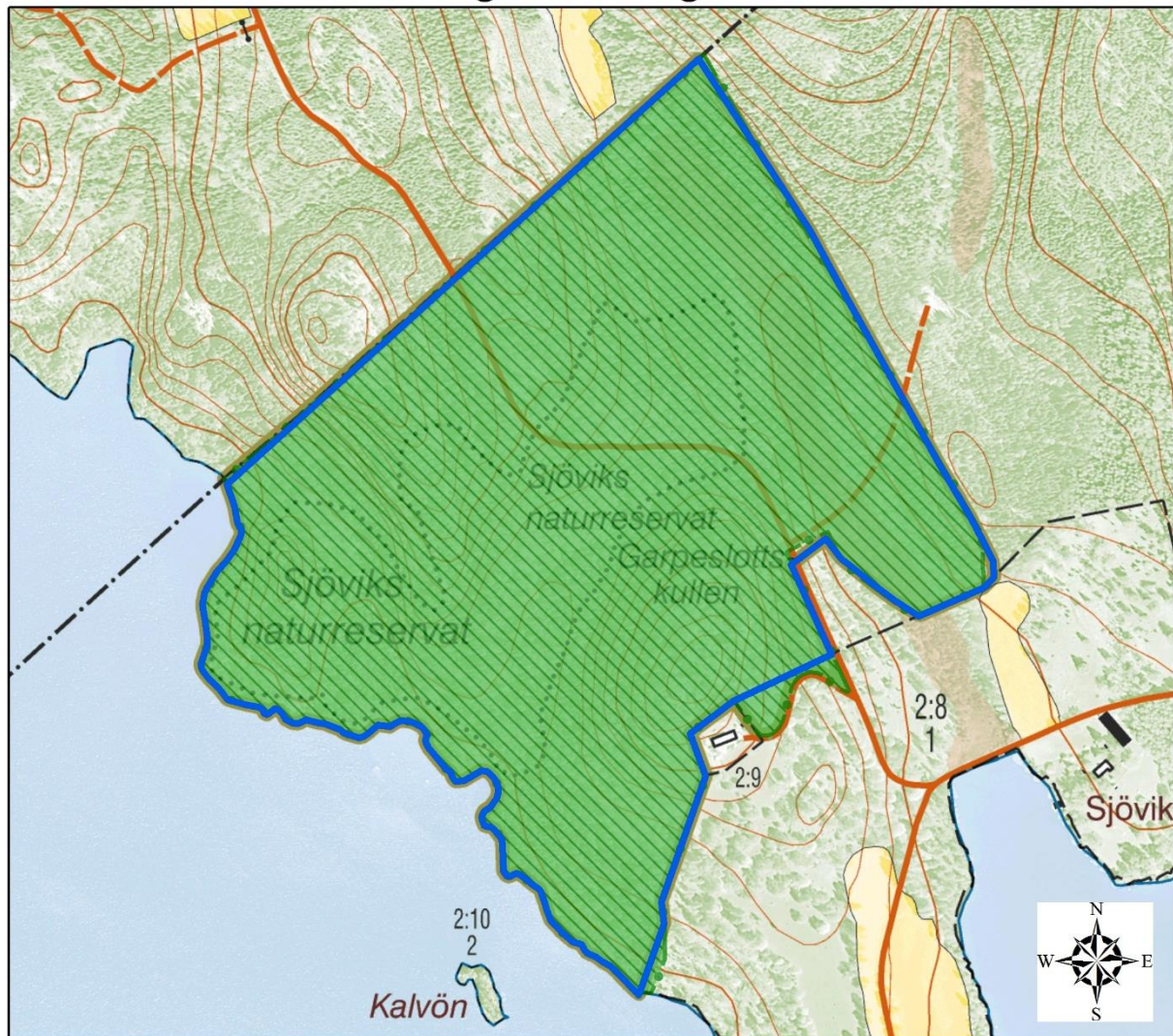
©Naturvårdsverket och ©Lantmäteriet Geodatasamverkan

0 50 100 200 300 400 500
Meter

	Natura 2000-området
	8220 Silikatbranter0,3 ha
	9010 Taiga34,4 ha
	9070 Trädklädd betesmark2,1 ha
	9080 Lövsumpskog2,9 ha

Flygfotot visar naturtypernas utbredning i området.

Natura 2000-områdets avgränsningar och Naturreservatets avgränsningar

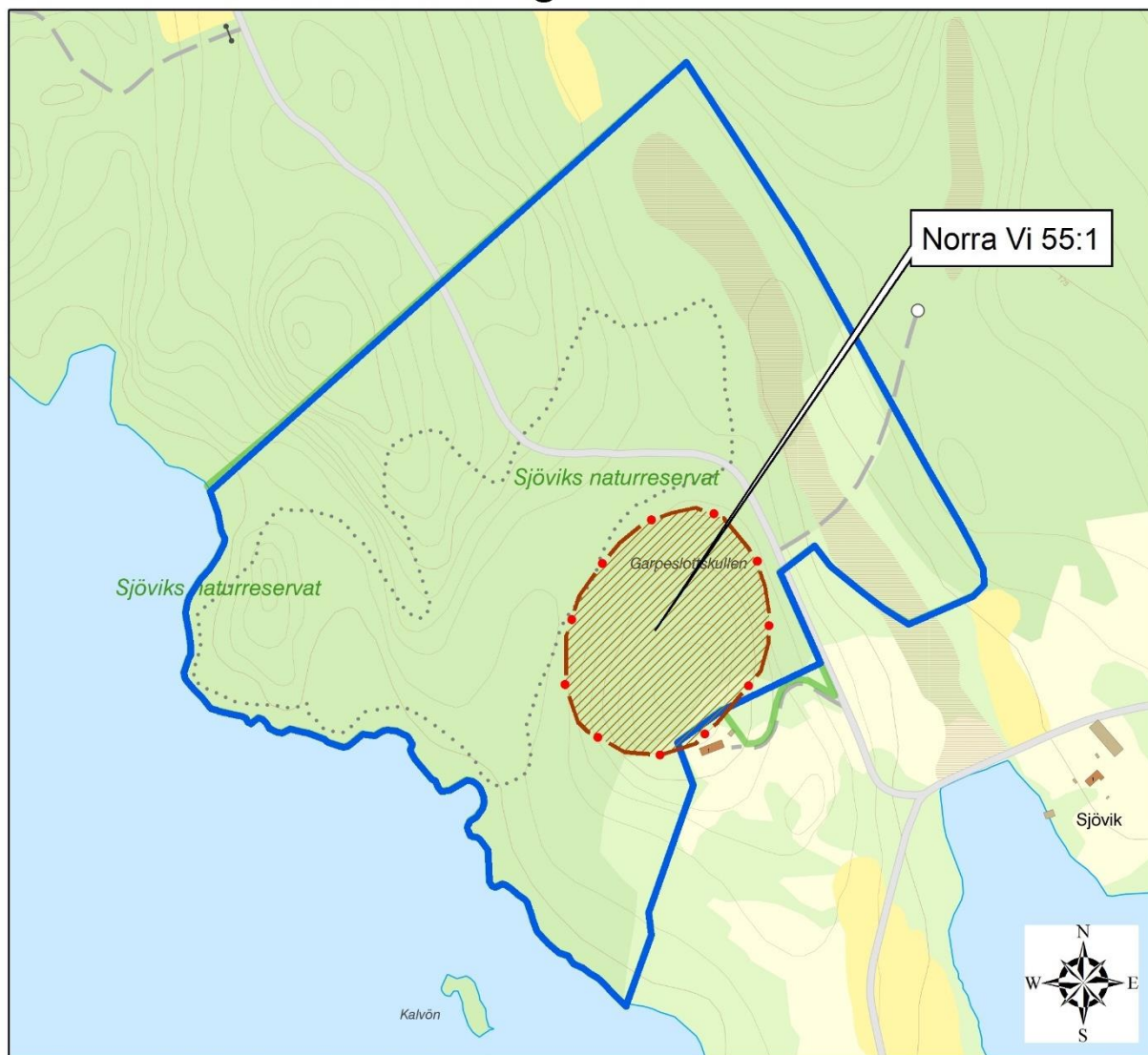

©Naturvårdsverket och ©Lantmäteriet Geodatasamverkan
0 50 100 200 300 400 500
Meter

 Natura 2000-området
 Sjövik naturreservat

Yttergränsen för Natura 2000-området och naturreservatet sammanfaller inte helt utan naturreservatet är något större än Natura 2000-området.

Forn- och kulturlämningar

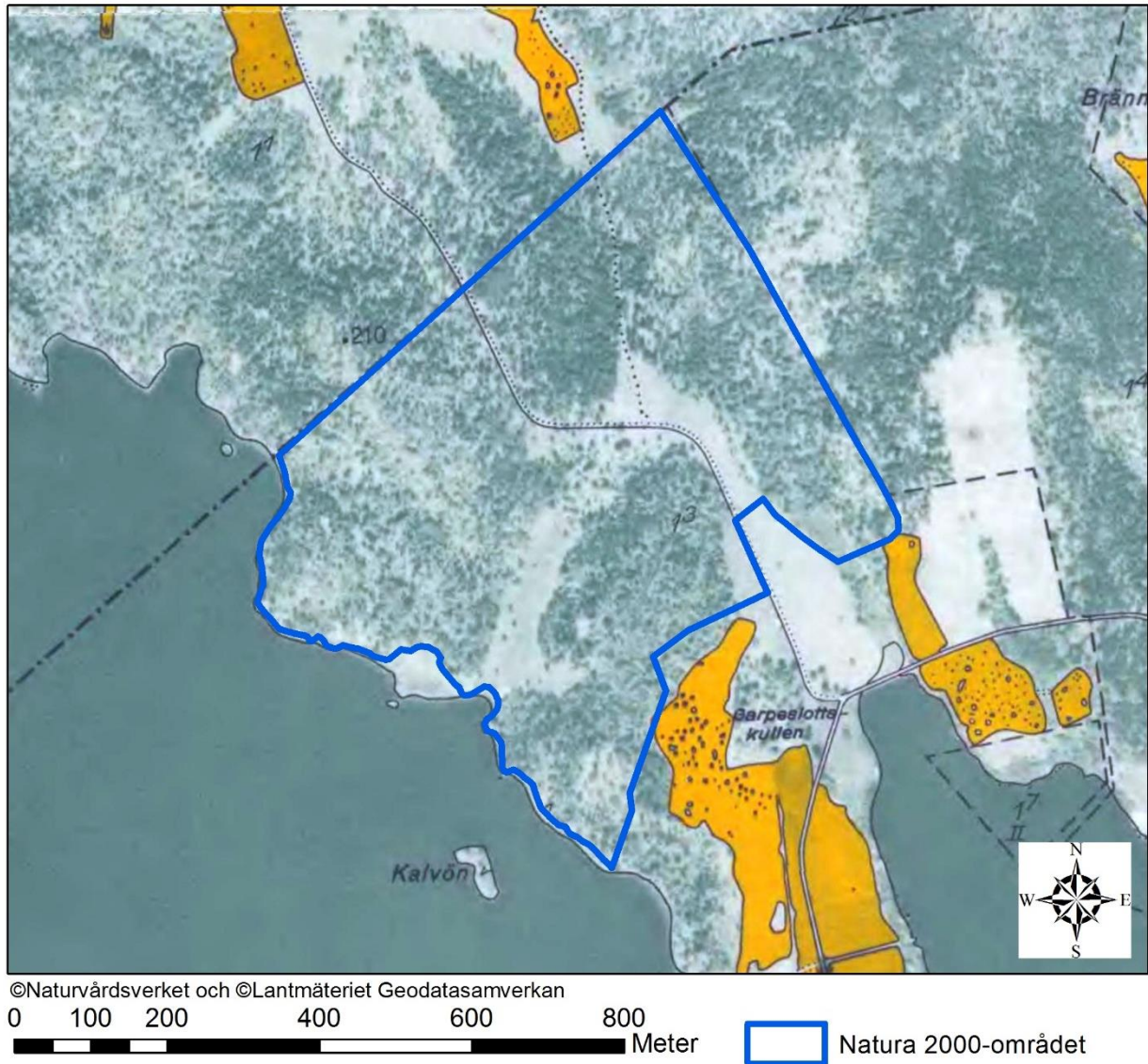

©Naturvårdsverket och ©Lantmäteriet Geodatasamverkan
0 50 100 200 300 400 500
Meter

- Natura 2000-området
- RAÄ Fornlämningar (FMIS) yta

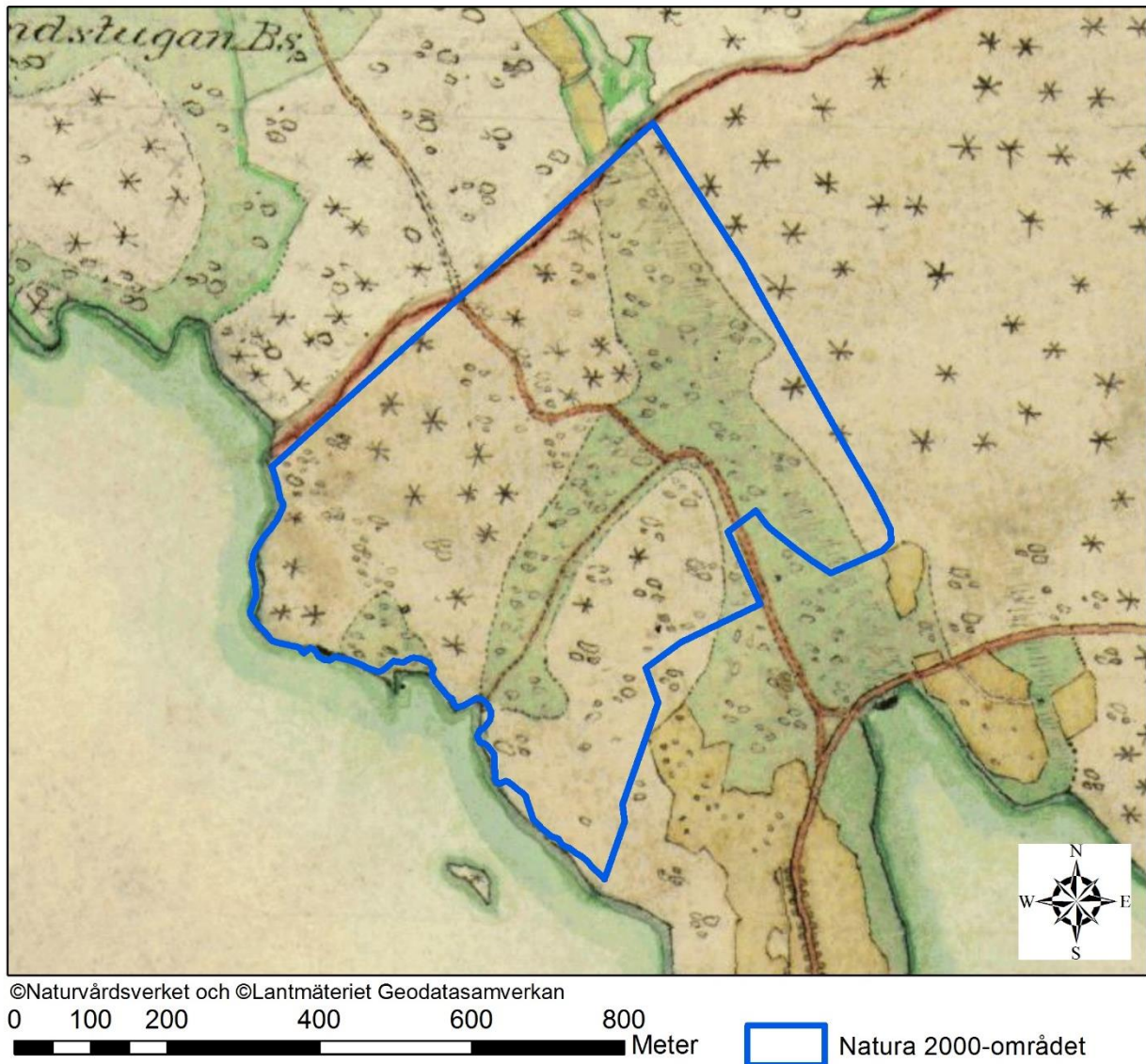
I Sjövik finns en känd kulturhistorisk lämning.

Ekonomisk karta från 30- och 40-talet

Den ekonomiska kartan från 30- och 40-talet visar att området varit något mer öppet än vad det är idag.

Härads-karta

Härads-kartan, från slutet av 1800-talet, visar att området tidigare haft en större andel lövträd än barrträd och att delar av området varit ännu.

Gul mark är åker, grön är slåtteräng, vit är utmark (skog och hagmark) och blågrön är vatten. Små stjärnor visar var marken är barrträdklädd och små ringar var den är lövträdklädd.